

Är certifierade livsmedel lättare att exportera?

Mat som säljs inom livsmedelsbranschen måste hålla hög kvalitet för att vara säker att konsumera. Ett sätt för företag att minska risken att sälja dåliga varor är att använda underleverantörer som är certifierade. Denna studie undersöker hur certifiering mot den privata standarden GlobalGAP påverkar export av frukt och grönsaker till femton EU-länder. Studien finner att:

- Sannolikheten att exportera frukt och grönsaker till EU-länderna ökar om ett exportland har många certifierade producenter.
- Exportvolymen av frukt och grönsaker ökar också om exportlandet har många certifierade producenter.
- Effekten av certifiering är större för fattiga än för rika exportländer.

Privata standarder

Livsmedelsbranschen har på senare år fått ett ökat fokus på livsmedelssäkerhet. Tidigare livsmedelsskandaler har höjt konsumenternas krav på livsmedelskvalitet samt ökat säljarnas ansvar för produkterna som säljs. Samtidigt har produktionen av livsmedel i många fall delats upp i fler steg än tidigare vilket har gjort den svårare att kontrollera. För att få bättre kontroll över produktkvalitet har aktörer i slutet av utbudskedjan, främst dagligvaruhandlare, utvecklat standarder för säkra livsmedel. Dessa kallas privata standarder för att det är privata aktörer och inte stater som bestämmer hur standarderna utformas. Att certifiera produkter enligt privata standarder är frivilligt eftersom det inte är något som lagen kräver.

Det finns en uppsjö av privata standarder för olika delar av produktionsprocessen. Gemensamt för dem är höga krav på säker hantering av livsmedel och det främsta syftet med att använda en certifierad leverantör är att minska risken för att köpa in en produkt som kan medföra hälsorisker. Privata standarder fungerar därmed som ett riskhanteringsinstrument för branschen. Viktigt att notera är att privata standarder inte vänder sig till konsumenterna. Vanligen känner konsumenten inte till att produktionen av en viss vara är certifierad då märkning inte förekommer.

Syfte

Syftet med analysen är att undersöka hur certifiering mot den privata standarden GlobalGAP påverkar export av frukt och grönsaker till

EU15 (Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Irland, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike). Genom att använda data på GlobalGAP-certifierade producenter skapas en indikator för GlobalGAP-användning per land och produkt. Detta gör det möjligt att undersöka om antalet GlobalGAP-certifierade producenter av en viss produkt i ett exportland påverkar dess export till EU15 av produkten i fråga. Till exempel, bidrar många certifierade äppelodlare i land A till en ökad export till EU15 av äpplen från land A? Vi undersöker både hur exportvolymen och sannolikheten att exportera till EU15 påverkas av certifiering mot GlobalGAP. Analysen syftar även till att utreda om export från låg- och höginkomstländer påverkas på samma sätt av certifiering mot GlobalGAP.

GlobalGAP

År 1997 skapade en grupp europeiska dagligvaruhandlare Euro-Retailer Produce Working Group (EUREP) med mål att harmonisera det växande antalet privata standarder för jordbruksproduktion. Resultatet blev EUREPGAP, en privat standard som fokuserade på bra jordbrukspraxis för frukt och grönsaker. När användandet av standarden spreds geografiskt ändrades namnet till GlobalGAP. Idag kan många olika typer av jordbruksproduktion certifieras mot GlobalGAP:s olika standarder men frukt och grönsaker är den sektor där standarden används mest. GlobalGAP är den största privata standarden för primärproduktion när det gäller antalet certifierade producenter. Om en producent vill certifiera sig mot GlobalGAP måste hen anlita ett godkänt oberoende certifieringsbolag som kontrollerar hur väl standardens krav uppfylls. Kraven behandlar främst säker hantering av livsmedel men krav finns också på miljöhänsyn, spårbarhet och arbetsmiljö.

Möjliga effekter på handel

Privata standarder utvecklas inte av stater och är därför inte tvingande för producenter eller nödvändiga för marknadstillträde. I praktiken kan de emellertid få stor betydelse. Det råder dock delade meningar om privata standarder är positivt eller negativt för handel.

Om inköpare endast använder leverantörer som har certifierat sig mot en viss standard blir privata standarder i praktiken nödvändigt för marknadstillträde. Då riskerar framförallt mindre producenter att stängas ute från exportmarknaden på grund av höga efterlevnads- och certifieringskostnader. Å andra sidan kan certifiering även främja handel genom att bidra med mer information om varans produktion samt till högre produktivitet hos producenten. Att vara certifierad mot en privat standard signalerar en viss produktkvalitet och/eller att produktionen har bedrivits på ett visst sätt. Certifiering bidrar därför till att ge information om produkten som annars hade varit svår att få

tillgång till. Detta kan underlätta för producenter som vill ta sig in på en ny marknad. Exportländer som saknar lagstiftning för hantering av livsmedel som är jämförbar med lagstiftningen i importlandet kan framstå som osäkra och mindre attraktiva som handelspartners. Möjligheten att certifiera sig mot en privat standard, och därmed visa att produktionen har bedrivits på ett säkert sätt, kan då göra producenter mer attraktiva på exportmarknaden. Certifiering kan framförallt vara ett sätt för utvecklingsländer att nå dagligvarumarknaden i höginkomstländer där höga krav ställs på säkra livsmedel. Även från importörens sida kan certifiering mot privata standarder påverka handel. Kostnaderna för importören blir lägre när osäkerheten om producenternas metoder och produktens kvalitet minskar.

Tidigare kvantitativ forskning om hur GlobalGAP-certifiering påverkar handel är mycket begränsad och har fokuserat på fallstudier då certifieringsdata är svår att få tag på. Dessa har visat på både positiva handelseffekter och avsaknad av handelseffekter av certifiering. Till skillnad från tidigare studier har vi tillgång till data som täcker alla länder och produkter som har GlobalGAP-certifierade producenter. Det gör det lättare att dra slutsatser om hur certifiering mot GlobalGAP påverkar handel i allmänhet och inte bara i specifika fall.

Metod och data

För att undersöka hur certifiering mot GlobalGAP påverkar export till EU15 används statistisk analys. Vi undersöker hur certifiering påverkar handelsflöden givet att andra bestämningsfaktorer hålls konstanta. Vi använder den så kallade gravitationsmodellen som visar att handel ökar med ländernas ekonomiska storlek och minskar med handelskostnader, som exempelvis transportkostnader. Vi utökar den traditionella gravitationsmodellen för att ta hänsyn till om skillnader mellan länder, produkter och år påverkar handelsflöden.

Till skillnad från tidigare studier fokuseras här inte på en särskild produkt eller på ett visst land. Datan som används omfattar år 2009-2013 och inkluderar export av 50 produkter (färska frukter eller grönsaker) från 138 exportländer till 15 EU-länder. Notera att export från EU-länder också är inkluderad i dataurvalet.

Resultat

Resultaten visar att GlobalGAP-certifiering ökar exporten av frukt och grönsaker till EU15. En ökning av antalet GlobalGAP-certifierade producenter av en viss vara i ett visst exportland är relaterad till en ökning av sannolikheten att exportera varan till EU15. Vi finner också att en ökning av antalet GlobalGAP-certifierade producenter av en viss

vara i ett visst exportland är relaterad till en ökning av exporten av varan till EU15.

Vidare undersöks hur GlobalGAP-certifiering påverkar exporten till EU15 från låg- respektive höginkomstländer. Vi finner att exporten från både låg- och höginkomstländer påverkas positivt av GlobalGAP-certifiering men att effekten är större för låginkomstländer. Studien stödjer därmed påståendet att certifiering skulle kunna vara mer värt för utvecklingsländer som vill ta sig in på livsmedelsmarknaden i höginkomstländer som EU15.

Avslutande diskussion

Då vi finner en positiv relation mellan GlobalGAP-certifiering och export tyder resultaten på att GlobalGAP-certifiering är viktigt för producenter som vill sälja frukt och grönsaker till EU15. Certifiering kan påverka både hur många marknader inom EU15 en producent kan nå och hur stora volymer som kan säljas. Särskilt viktigt verkar certifiering vara för låginkomstländer som vill ta sig in på EU15-marknaden.

Eftersom den här analysen inte är gjord på företagsnivå kan vi inte uttala oss om hur olika typer av producenter påverkas av GlobalGAP-certifiering. Tidigare forskning har dock visat att små producenter tenderar att missgynnas på grund av att det finns stordriftsfördelar i certifiering.

Det är viktigt att poängtera att privata standarder kan vara mindre betydelsefulla för producenter som siktar på andra marknader än EU15 samt att andra standarder än GlobalGAP då kan vara mer relevanta. Tidigare forskning har visat att olika sektorer tenderar att reagera olika på standarder. Det är därför svårt att applicera studiens resultat på standarder som tillämpas i andra delar av produktionsprocessen än primärproduktion. Förhoppningsvis kan vi i framtiden få svar på hur en producents val av privat standard påverkar exportmöjligheter till olika marknader. Tyvärr är denna typ av forskning svår i nuläget på grund av brist på data om privata standarders utbredning.

Författare	Anna Andersson
Källa	Andersson, Anna (2018) "The trade effect of private standards", <i>European Review of Agricultural Economics</i> pp. 1-24. https://doi.org/10.1093/erae/jby027
Mer information	Anna Andersson Telefon: 046-222 07 85 E-post: anna.r.andersson@slu.se

Vad är AgriFood Economics Centre?

AgriFood Economics Centre utför kvalificerade samhällsekonomiska analyser inom livsmedels-, jordbruks- och fiskeriområdet samt landsbygdsutveckling. Verksamheten är ett samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet och Lunds universitet och syftar till att ge regering och riksdag vetenskapligt underbyggda underlag för strategiska och långsiktiga beslut.

Publikationer

AgriFood Economics Centre ger ut tre typer av publikationer som vänder sig till beslutsfattare, myndigheter och en intresserad allmänhet. **Policy Briefs** är lättillgängliga sammanfattningar av en av våra vetenskapliga publikationer. **Fokus** är kortare analyser och **Rapporter** är längre analyser som även ges ut i tryckt format. AgriFood skriver också vetenskapliga artiklar och working papers som i huvudsak vänder sig till en vetenskaplig publik. Våra publikationer kan beställas eller laddas ned på www.agrifood.se.

Kontakt

AgriFood Economics Centre
Box 730, 220 07 Lund
AgriFood Economics Centres publikationer kan beställas eller laddas ned på www.agrifood.se
